

Diagnosen stilles: PROJEKTER

Filosoffen Anders Fogh Jensen satte sig for at undersøge den uro og usikkerhed, han ser blandt os mennesker såvel som inden i sig selv. Erkendelsen er, at vi konstant jagter nye projekter.

Der er uro og rastløshed. Usikkerhed. Hvem er jeg, og hvad er min rolle i verden? Det rumler ikke bare omkring os, men også inden i os. Også inden i Anders Fogh Jensen.

Den 36-årige filosof havde gjort sig en observation: Når vi har et problem, så synes løsningen at være, at vi laver et projekt for at løse det. Det sker på arbejdet, i skolen såvel som på hjemmefronten.

Hvordan projektet er blevet et så altomfattende begreb, der styrer vores hverdag, satte Anders Fogh Jensen sig for at undersøge i sin ph.d.-afhandling i filosofi om "Projektsamfundet" i 2007. Det førte efter forsvaret siden til to bøger om henholdsvis "Projektsamfundet" og "Projektmennesket", der begge udkom sidste år.

Tirsdag den 4. marts holdt han oplæg om projektmennesket på et fyraftensmøde i DM. DM Faktor 4 mødte ham i den anledning samme eftermiddag for at høre filosofens udlægning af, hvorfor vi i dag lever i et projektsamfund, og hvad vi kan bruge den erkendelse til.

"Projektet er i dag alle steder. I skolen, på arbejdet, og da jeg var ledig, skulle jeg også indgå i et slags projekt,

hvor jeg skulle udkaste, hvad jeg ville med min fremtid. Der er i dag så mange ubestemtheder uden køreplaner. Strukturer er blevet brudt op og er landet på en ny og anderledes måde, og det skaber usikkerhed", siger Anders Fogh Jensen.

Som en dynamolygte

Projektsamfundet dannedes ifølge Anders Fogh Jensen løbende i det 20. århundrede

på baggrund af et omfattende opgør med traditioner og hierarkier. Det er sket som en opstand mod "disciplinærsamfundets" bestemte måder at organisere og styre mennesker på. Udviklingen kan føres tilbage til den franske eksistentialet Jean Paul Sartre, som beskrev mennesket som et væsen, der har projekter. Derfra og videre over 68-oprøret og studenteropstanden i Paris samme år og til protesterne ind i 70'erne.

I 1980'erne blev der mere stille, beskriver Anders Fogh Jensen, pangfarvernes årti. Men det var, fordi opgørets krav til nedbrydningen af hierarkier og ønsket om flade strukturer og menneskelige omgangs- og arbejdsformer var ved at blive indløst som projektsamfund.

Nu taler alle om projekter, og vi lever midt i at ville udleve og opfylde projekter for blot at igangsætte nye. Som han skriver i bogen "Projektmennesket", så bæres projektet af sin aktivitet. Man kan sammenligne projektet med

en dynamolygte, man træder: Når den tilføres aktivitet, eksisterer projektet.

Men hvorfor er der overhovedet opstået det store behov for at op-

søge nye projekter? Det er ifølge Anders Fogh Jensen sket, fordi vores personlige projekter konstant udløber eller bliver til blindgyder, og fordi bevægelsesmantraet har afløst lovprijsningen af rutinen som en konsekvens af, at gentagelsens besværlighed eller umulighed forvandler sig til et normativt forhold, som han skriver. Det hænger sammen med en grundlæggende holdning af ubestemthed til fremtiden.

"Når man ikke ved, hvad et projekt bliver til, dækker man sig ind ved at opføre flere projekter samtidigt. Det genererer en overbookningslogik, der giver ja'et en ny betydning", siger Anders Fogh Jensen.

Samtidig med at vi i projektsamfundet nemlig ikke længere siger direkte nej, fordi vi konstant søger at dække os ind for fremtiden, så udhules ja'ets betydning altså. Det fører til, at individet laver flere aftaler, end der er plads til, for dernæst at aflyse eller si overflødige aftaler og projekter fra i sidste øjeblik, når det behøves.

Denne tilstand skaber uro, usikkerhed og opbrydning. Vi er konstant på vej mod nye projekter, forklarer Anders Fogh Jensen. Det er, hvad hans bøger skal forsøge at hjælpe os til at indse.

"Bøgerne er ikke en manual til, hvordan man skal leve og gebærde sig i projektsamfundet, men en diagnose af samfundet, som forhåbentlig kan skabe en bedre forståelse for den tid, som vi lever i".

Nye samværsformer

Opbrydningen i samfundet skaber anderledes omgangsformer i arbejds- og fritidslivet såvel som på hjemmefronten i et parforhold eller som single.

"Den opbrydning skaber nogle former, som ikke er helt klare, men som alligevel har sin egen logik, og det er den, jeg ville undersøge. Det er en måde at sætte det flydende i et nyt system. Samfundet er blevet mere uroligt, og det er blevet mere krævende, fordi man skal vise mere initiativ og have sociale kompetencer, og det er svært for flere", siger Anders Fogh Jensen.

Uroen består blandt andet i, at det for det enkelte menneske er blevet sværere reelt at vide, hvornår man er en god mand, medarbejder eller chef.

"Ved at sætte begrebet projekt i centrum er det blevet mere tydeligt for mig, hvordan

"Det er som en invitation til nytårsaften, der sendes ud i november, som folk først svarer på i sidste øjeblik, for der kunne jo komme noget bedre"

Projektsamfundet har stor betydning for vores samvær – både i hjemmet og udenfor, mener filosof Anders Fogh Jensen.

denne logik fungerer. Kuren synes at være, at vi er blevet endnu bedre til at 'lave os om' og i endnu højere grad lære at være et projekt-menneske", siger han.

Men gør den erkendelse det så lettere for os at handle og at leve? Svaret er ikke enkelt, men filosofen giver et tvivlende ja.

"Det er jo ikke bare omsætteligt en til en. Men jo, det tror jeg. At kunne erkende, hvordan samfundet er, og hvordan jeg som menneske skal gebærde mig, gør det lettere at af finde sig med, at tingene er uklare. At jeg ikke kan måle, hvornår jeg har gjort noget godt nok, eller at jeg ikke bare kan regne med helt faste aftaler, fordi alle arbejder med fleksibiliteten og konstant skubber rundt på aftaler for at kunne nå mest muligt. Usikkerheden og uroen er altså ikke min skyld, men strukturens skyld".

Endnu sværere for arbejdsledige

At mennesker aldrig vil føle sig "færdige med et projekt" eller oplever konstant usikkerhed, skyldes altså ikke kun noget personligt. Det skyldes også, at samfundet og strukturen er bygget op på en uklar måde, der gør det svært at måle, hvornår noget er godt nok. Det gør det ikke mindst svært at være arbejdsledig, forklarer Anders Fogh Jensen.

"De mennesker, som ikke er i arbejde, er på sørgeligste vis i endnu højere grad udleveret til projekter. De er nødt til at deltage i projekter for at blive koblet på flere. Det vigtige er at påvise, at de er i gang, og at de har projekter. Aktivt er jo en form for projekt i en disciplinær organisering, hvor alle håber, at det fører til noget mere. I dagpengesystemet bliver man jaget ret hårdt, og det er vanskeligt for den arbejdsløse, at der bliver opereret med en disciplinær diskurs både i arbejdet og uden for arbejdet. Det har jeg oplevet som arbejdsledig i flere omgange".

Anders Fogh Jensen pointerer på den baggrund vigtigheden i at deltage i mere ufor-

melle projekter gennem netværk. På den måde kan man gøre sig attraktiv, selv om det er hårde vilkår.

Han ser ikke, at projektsamfundet vil vokse sig stort og siden bryde sammen, på samme måde som Marx anskuede, det ville ske for kapitalismen. Projektet er ifølge Anders Fogh Jensen ikke alene en selvstændig samfundsformation, men lige så meget en henvisning, der står i et forhold til det disciplinære. Projektsamfundet kunne ifølge ham derfor blive endnu mere omsiggribende, end det har vokset sig i dag. Det kunne eksempelvis ske med endnu mere opbrudte familiestrukturer, med en større udbredelse af projektansættelser frem for fastansættelser, og det kunne ske, at man skulle betale for at være i aktivitet for at kvalificere sig til nye og større projekter.

"Logikken kunne på den måde vinde endnu mere frem, og ja'et blive udhulet endnu mere. Så ville der nok opstå en modreaktion. Hvis uroen bliver et mere tydeligt vilkår for mennesket, så kan det også blive nemmere at reagere og mod reagere på det, og det håber jeg kan blive en tendens".

Filosoffens projekt

I dag foregår der ifølge ham meget spild, når det sikre bliver afløst af det sandsynlige. En aftale er "måske en aftale". Et projekt bliver afløst af et nyt. Den midlertidighed gør det nødvendigt hele tiden at opsøge nye muligheder, mens projektet stadig står på, og det udhuler ja'ets betydning.

"Vi spilder energi på hele tiden at tænke længere frem, fordi situationen her og nu kun er midlertidig og måske ikke varer ved. Det er som en invitation til nytårsaftnen, der sendes ud i november, som folk først svarer på i sidste øjeblik, for der kunne jo komme noget bedre. Det er en karikatur af en generel situation", siger han.

Om det i dag er blevet bedre end tidligere, at vi har et projektsamfund med projektmen-

nesker, er svært for ham at svare entydigt på.

"Det er i hvert fald anderledes. Vi har vundet en personlig frihed, hvor personlighed og engagement skal med i arbejdet, og det stiller jo nye og andre krav, end der blev stillet til mennesket tidligere. Det er en anden belastning, hvor skaderne er nogle andre. Projekter er alle steder og kan åbne sig hele tiden. Det er blevet en kompetence at have is i maven og undgå at længes tilbage efter det gamle".

Anders Fogh Jensen har også selv et projekt. Det kræver en aflivning af psykologernes patent på samtalen, pointerer han. Han er optaget af flere små projekter og har lige nu en nyfunden interesse i myter og mytologi.

Han arbejder som filosofisk konsulent i virksomheden DISPUK med narrativ terapi, hvor samtalen og fortællingen bruges som terapi. Det bruger han også i parterapi, og snart skal han i gang med en filosofisk samtalegruppe. Næste år starter han en uddannelse op i livsfilosofi. Han arbejder kort sagt på at få samtalen som et job til at hænge sammen med sin uddannelse og identitet som filosof.

"Filosofien kredser nok om mere eksistentielle spørgsmål og almene overvejsler over livet, end psykologien kan give svar på, selv om fagene grænser tæt op ad hinanden. Med filosofien forsøger jeg mere at fokusere på samfundet og det 'udenfor', mens psykologien er mere indadrettet. Der foreligger en masse idéer i filosofien omkring, hvordan man kan leve sit liv. Som filosof kan jeg låne folk begreber til bedre at forstå verden, så vi måske kan skabe os et bedre liv". <<

LÆS MERE

Tag filosofifleksioner, og læs mere om projektsamfundet og Anders Fogh Jensen på www.filosoffen.dk.